

Центральноукраїнський
державний
університет
імені Володимира
Винниченка

Силабус навчальної дисципліни

Назва дисципліни Історія держави і права зарубіжних країн

Статус дисципліни Цикл професійної підготовки нормативний компонент

Галузь знань	D бізнес, адміністрування та право			
Спеціальність	D8 Право			
Освітня програма	Право			
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)			
Форма навчання	Денна/заочна			
Курс	1			
Семестр	2			
Обсяг дисципліни	Кредити	4	Години	120
	Лекційні			22/14
	Практичні/семінарські			32/6
	Лабораторні			
	Самостійна робота			66/100
Семестровий контроль	Екзамен			
Викладач	Чернік Світлана Дмитрівна, к.і.н., доцент кафедри загальноправових дисциплін та державного управління, доцент			
Контактна інформація	s.d.chernik@cuspu.edu.ua			
Кафедра	кафедра загальноправових дисциплін та державного управління			
Факультет	права, бізнесу та адміністрування			
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	<p>Історія держави і права зарубіжних країн, дотримуючись принципу хронології, вивчає структуру, компетенцію, функції органів держави, а також розвиток головних галузей права. За своїм характером історія держави і права зарубіжних країн – правова (юридична) наука, тому вона входить до складу основних навчальних курсів, які є невід’ємною частиною і необхідним елементом вищої юридичної освіти. Предметом вивчення навчальна дисципліна «Історія держави і права зарубіжних країн» є історичні процеси розвитку складної системи державних та юридичних установ. Історія держави і права вивчає право як єдине ціле, державно-правові інститути і правове становище населення в конкретних умовах окремих держав.</p> <p>Історія держави і права зарубіжних країн дає можливість не лише глибше зрозуміти державно-правові реалії сучасності, але й прогнозувати подальший розвиток держави і права; озброює юристів необхідними знаннями, які допоможуть їм в практичній діяльності.</p>			
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	Метою курсу є оволодіння методами правового аналізу явищ минулого та сучасності, розуміння історичного коріння сучасних суспільно-політичних та державно-правових явищ, прогнозування їхнього розвитку, розв’язання складних практичних проблем у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю.			
Компетентності	- здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності (ІК).			

	<ul style="list-style-type: none"> - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1); - здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК4); - здатність бути критичним і самокритичним (ЗК8); - здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми (ЗК12); - здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК13); - цінування та повага різноманітності і мультикультурності (ЗК14); - здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему (ФК2); - цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи (ФК3); - здатність до критичного та системного аналізу правових явищ (ФК13); - здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення (ФК16).
<p>Програмні результати (<i>Чому можна навчитися</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин (ПРН1); - проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (ПРН3); - давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю (ПРН5); - оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему (ПРН6); - складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами (ПРН7); - вільно спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології (ПРН10); - мати базові навички риторики (ПРН11); - доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло (ПРН12); - знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права (ПРН13); - пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів (ПРН19); - виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (ПРН20).

<p>Зміст дисципліни</p>	<p><i>Розділ 1. Держава і право Стародавнього світу. Тема 1. Предмет, метод дослідження та історіографія історії держави і права зарубіжних країн. Тема 2. Загальна характеристика розвитку держави і права Стародавнього світу. Тема 3. Держава і право Стародавнього Єгипту. Тема 4. Держава і право Стародавнього Вавилону. Тема 5. Держава і право Стародавньої Індії. Тема 6. Держава і право Стародавнього Китаю. Тема 7. Держава і право Стародавньої Греції. Тема 8. Держава і право Стародавнього Риму.</i></p> <p><i>Розділ 2. Держава і права Середньовіччя. Тема 9. Загальна характеристика держави і права Середньовіччя. Тема 10. Держава і право франків. Тема 11. Держава і право середньовічної Франції. Тема 12. Держава і право середньовічної Англії. Тема 13. Держава і право середньовічної Німеччини. Тема 14. Держава і право країн Азії.</i></p> <p><i>Розділ 3. Держава і право Нового часу. Тема 15. Загальна характеристика держави і права Нового часу. Тема 16. Держава і право Англії Нового часу. Тема 17. Держава і право США Нового часу. Тема 18. Держава і право Франції Нового часу. Тема 19. Держава і право Німеччини Нового часу. Тема 20. Держава і право країн Азії Нового часу.</i></p> <p><i>Розділ 4. Держава і право Новітнього часу. Тема 21. Загальна характеристика держави і права Новітнього часу. Тема 22. Держава і право Німеччини Новітнього часу. Тема 23. Держава і право США Новітнього часу. Тема 24. Держава і право Англії Новітнього часу. Тема 25. Держава і право Франції Новітнього часу. Тема 26. Держава і право країн Азії Новітнього часу.</i></p>
<p>Критерії оцінювання роботи студентів</p>	<p>Критеріями оцінки є:</p> <p>усні відповіді: повнота розкриття питання; логіка викладання, культура мови; емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки;</p> <p>виконання письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, системність, логічність, вміння формулювати висновки; охайність оформлення письмової роботи.</p> <p>Максимальний бал за виступ з питань певної теми розділу на семінарському занятті – 3 бали.</p> <p>До 2-х балів ставиться студентові, який робить вдалі доповнення протягом семінарських занять з певної теми модуля, виправляє неточності, однак при цьому індивідуально не виступає з окремих питань.</p> <p>Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.</p> <p>За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі - роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій, були учасниками олімпіад, конкурсів тощо можуть нараховуватися додаткові бали: до 5 балів.</p>
<p>Політика курсу</p>	<p>-обов'язкове відвідування навчальних занять;</p> <p>-активність студента під час семінарських занять;</p> <p>-своєчасне виконання завдань самостійної роботи;</p> <p>-відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені на консультаціях.</p> <p>Не допустимо:</p> <p>- пропуск занять без поважних причин;</p> <p>- запізнення на заняття;</p>

	<p>- користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до історико-правових джерел);</p> <p>- порушення правил академічної доброчесності.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p>Онлайн-ресурси:</p> <p>- Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua</p> <p>- Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. URL: www.library.univ.kiev.ua</p> <p>- Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». URL: http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib</p> <p>- Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д.І. Чижевського URL: http://library.kr.ua/.</p> <p>- Наукова бібліотека Центральноукраїнського державного університету ім. В.Винниченка URL: https://cusu.edu.ua/ua/probiblioteku/struktura-biblioteky</p>
<p>Матеріально-технічне забезпечення</p>	<p><i>Аудиторії корпусу № 1 ЦДУ ім. В.Винниченка, мультимедійне обладнання або ноутбук, смартфони, презентаційні матеріали до курсу, навчальна та наукова література.</i></p> <p style="text-align: center;">Основна</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн. Держава і право епохи громадянського суспільства: Навч. посіб. Запоріжжя : Просвіта, 2003. 452 с. 2.Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. К. : Істина, 2005. 768 с. 3.Грубінко А. В. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2014. 655 с. 4.Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній новий час): Навч. посібник Л. : Світ, 2006. 696 с. 5.Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. 591 с. 6.Історія держави і права зарубіжних країн : Хрестоматія: Навч. посіб. для студ. юридичних спец. вищ. закл. освіти / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, НДІ держ. будівництва та місцевого самоврядування Академії правових наук України ; упоряд. В. Д. Гончаренко [та ін.] ; ред. В. Д. Гончаренко. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2002. 716 с. 7.Історія держави і права зарубіжних країн : курс лекцій / [В. М. Щербатюк (керівник авт. кол.) та ін.] ; за ред. д-ра іст. наук, проф. В. М. Щербатюка ; Нац. акад. внутр. справ. Київ : Фенікс, 2021. 535 с. 8.Історія держави і права зарубіжних країн : підручник / [О. М. Бандурка та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України, заслуж. юриста України О. М. Бандурки ; [вступ. слово О. М. Бандурки] ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. - 2-ге вид., допов. та змін. Харків : ХНУВС, 2021. 595 с. 9.Марченко О. В. Історія держави і права зарубіжних країн : підруч. У 2-х т. / О. В. Марченко. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. Т. 1. 312 с. 10. Пилипенко В.В. Історія держави та права зарубіжних країн : навч.-метод. посіб.; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Івано-Франківськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2022. 312 с.

11. Тихоненков Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн в питаннях і відповідях: навч. посібник. Харків: Право, 2019. 248 с.
12. Тищик Б. Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час (XVII ст. – 1918 р.). Л. : Світ, 2013. 750 с.
13. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн. К. : Юрінком Інтер, 2013. 445 с.
14. Цветкова Ю. В. Історія держави і права зарубіжних країн : довідник. Вид. 2-ге, випр. та допов. Київ : Талком, 2022. 98 с.
15. Яремчук В. Д. Історія держави і права зарубіжних країн. Львів : БОНА, 2015. 399 с.

Допоміжна

1. Белов Д.М., Бота С.М. Ісламське право у правовій картині світу. *Аналітично-порівняльне право*. 2023. №3. С. 41-45.
2. Буткалюк Г.В., Гуменюк В.А. Суспільний та державний лад Римської аристократичної республіки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №6. С. 16-18.
3. Ваганова І.М. Виникнення та розвиток господарських правовідносин у Древньому Римі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. №2. С. 18-22.
4. Вовк В. М. Угода про примирення в римському праві (соціокультурний контекст). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2021. Вип. 65. С. 407-410.
5. Гавриленко О. А. Набуття права власності за договором дарування: рецепція елементів римського права в цивільному праві Австро-Угорщини (1867–1918 рр.). *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. №3. С.13-19.
6. Гавриленко О. А. Статут Будви – маловідома пам'ятка міського права середньовічної Європи. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №3. С.9-15.
7. Гринько С.Д. Договір як підстава виникнення зобов'язань за римським приватним правом. *Аналітично-порівняльне право*. 2023. №3. С. 22-26.
8. Гришко В.І., Вознюк С.С. Правовий статус і соціальна роль жінки в Стародавньому світі: від традицій до витоків гендерної рівності. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. №6. С.37-43.
9. Добош З. А. Конституційно-правовий статус судової влади в США: історико-правові аспекти. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. 2019. Вип. 21. С. 254-263.
10. Добош З. Конституційний контроль Верховного Суду США: види правотворчості. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. 2019. Вип. 22. С. 34-40.
11. Доль І. Р. Необхідна оборона й інші обставини, що виключали злочинність діяння, у нормах німецької кодифікації – Кароліні 1532 р. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. №4. С.47-52.
12. Єпринцев П. С. Федеральне бюро розслідувань США: історія, правова основа професійної діяльності, завдання, структура. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 1. С. 14–22.
13. Зінченко О.В. Еволюція конституції Японії (1889-1946 рр.): компаративне дослідження. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №1. С.20-24.

14. Іванов А. Б. Особливості формування та порядку здійснення повноважень Вищої ради магістратури: досвід Франції. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №2. С.36-39.
15. Камінська Н. В. Статутні джерела в правових системах Великобританії та США. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2020. Вип. 2. С. 26-39.
16. Корунчак Л.А. Судовий прецедент: співвідношення організації та самоорганізації в становленні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2018. №50. Том 1. С. 23-26.
17. Лозінська С. В. Заповіт за римським спадковим правом та його рецепція у право країн періоду Середньовіччя. *Університетські наукові записки*. 2019. №1-2. С. 27-37.
18. Макарчук Д. І. Класифікація кримінальних правопорушень у доктрині та законодавстві Франції про кримінальну відповідальність. *Держава і право. Серія : Юридичні науки*. 2019. Вип. 83. С. 292-304.
19. Матвєєва Т. О. Становлення континентальної системи європейського права на прикладі Стародавніх Афін і Спарти. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №2. С.20-26.
20. Слинько Д. В. Розвиток процесуального права Англії у період Середньовіччя. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 1. С. 39-42.
21. Цветкова Ю. В. Правове регулювання релігійних правовідносин в едиктах римських імператорів IV–VI ст. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки*. 2019. Т. 30(69), № 5. С. 36-41.
22. Чернік С.Д. Визначення поняття судовий прецедент. *Актуальні проблеми національного законодавства: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 10 листопада 2020 року. Частина 1. Кропивницький, 2020. С.12-15.*
23. Чернік С.Д. Вплив норманського завоювання 1066 року на формування державності Англії. *Сучасні тенденції розвитку публічного та приватного права в Україні*. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Київ, 23 березня 2021 р.) / Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2021. С.41-42.
24. Чернік С.Д. Громадянські та політичні права і свободи сербів, хорватів, словенців за Видовданською конституцією 1921 р. Порівняльно-аналітичне право. Електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет». 2018. №4. С.63-66. *Index Copernicus International*
25. Чернік С.Д. Конституція Королівства сербів, хорватів та словенців 1921 р.: передумови прийняття, зміст та значення. *Наукові записки. Серія: Право*. Кропивницький : ТОВ «Полімед-Сервіс», 2018. Випуск 5. С.10-15. *Фахове видання*
26. Чернік С.Д. Наукові підходи до визначення впливу римського права на формування англійського права. *Наукові записки. Серія: Право*. 2020. Випуск 8. Спецвипуск. С.4-7. *Index Copernicus International*.

27. Чернік С.Д. Реформування судової системи Англії у ХІХ ст. *Научные исследования: парадигма инновационного развития*: сборник тезисов научных трудов VII Международной научной конференции (Прага, Чехия, «31» марта 2021 года), 2021. С.57-59.
28. Чернік С.Д. Соціально-економічні права людини і громадянина в Королівстві сербів, хорватів і словенців. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля Серія: Право*.2020. 1(1). С. 19-25
29. Чернік С.Д., Поляк Ю. Вплив протестантизму на становлення державності США. Наукові записки. Серія: Право. Кропивницький : ТОВ «Полімед-Сервіс», 2019. Випуск 6. С.146-149. *Index Copernicus International. (у співавторстві)*
30. Ярова А. С. Верховний суд США як орган конституційної юрисдикції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2021. Вип. 64. С. 82-87.
31. Baner T. D. The New Empire of Diocletian and Constantine / T. D. Baner. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1982.
32. Fortner R. S. International communication: History, conflict and control of the global metropolis. Belmont: Wadsworth Publishing Company, 1993. 390 p.